

FLÖSST MEIN HEILAND, FLÖSST DEIN NAMEN

13

Aria uit *Weihnachtsoratorium*, BWV 248
Bach, Johann Sebastian (1685 – 1750)

Barbara Schlick, sopraan – Michael Chance, countertenor
Koor en Orkest van Collegium Vocale, Gent
Philippe Herreweghe

<i>Flößt, mein Heiland, flößt dein Namen Auch den allerkleinsten Samen Jenes strengen Schreckens ein? Nein, du sagst ja selber nein. (Nein!) Sollt ich nun das Sterben scheuen? Nein, dein süßes Wort ist da! Oder sollt ich mich erfreuen? Ja, du Heiland sprichst selbst ja. (Ja!)</i>	<i>Heeft uw naam, o mijn Heiland, ook maar het allerkleinste zaad van ernstig geweld in zich? Nee, u zegt zelf nee (nee)! Zal ik nu de dood schuwen? Nee, uw zoete woord is daar! Of zal ik mij verheugen? Ja, u Heiland zegt zelf ja (ja)!</i>
--	---

Deze aria kan beschouwd worden als een dialoog tussen de gelovige mens en (het kind) Jezus. Het is muzikaal een opvallende aria. We hebben het altijd over het feit dat bij Bach de muziek heel vaak de muzikale verbeelding van het woord is. Zo hoor je de tranen als er gehuild wordt, klimt de muziek als het om de hemel gaat en daalt de muziek als het om het aardse gaat, enz. Toch is dat maar de helft van het verhaal. Bach was een meester in het parodiëren: het opnieuw gebruiken van al bestaande muziek bij een nieuwe tekst. Daarbij kon hij wereldse muziek voor religieuze teksten gebruiken en omgekeerd. Daarmee moet het strenge onderscheid tussen religieuze en wereldlijke muziek – ook bij Bach – dus wat genuanceerd worden. Toen Bach tot cantor in Leipzig werd benoemd, kreeg hij de opdracht zijn composities zo te schrijven dat '*sie nicht opernhafftig herauskommen sondern die Zuhörer vielmehr zur Andacht in aufmuntere*'. Geen opera in de kerk dus, dat leidt maar af!

Maar ja, Bach maakte toch een aantal aria's in zijn cantates die operachtig klinken, zeker als het duetten zijn. In het *Weihnachtsoratorium* vinden we daarvan twee voorbeelden: *Herr, dein Mitleid, dein Erbarmen* en de hier vermelde aria *Flösst, mein Heiland, flösst dein Namen*. De muziek van deze twee aria's vindt zijn oorsprong in de wereldlijke cantate 213, *Laßt uns sorgen, laßt uns wachen*, ook wel de Hercules-cantate genoemd.

De fraaie 'opera-aria' die ik hier gekozen heb, wordt ook wel het Echo-duet genoemd. In Bachs cantate 213 is dat de echo van het woud. In deze aria stelt de ene sopraan de vraag en antwoordt de tweede sopraan in echo. Maar ook instrumenteel is er sprake van een voortdurende echo! Het is

gewoon Italiaanse opera, waarin deze techniek heel populair was!